

**КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА;
СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА; ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ**

УДК 343.132:343.346:343.341
DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2021.5.2.24>

БОГАТИКОВ О.В.

**ОБСТАВИНИ, ЩО ПІДЛЯГАЮТЬ ВСТАНОВЛЕННЮ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ
РОЗСЛІДУВАННЯ НЕЗАКОННИХ ЗАВОЛОДІНЬ ТРАНСПОРТНИМИ ЗАСОБАМИ,
ВЧИНЕНИХ ОРГАНІЗОВАНИМИ ГРУПАМИ**

**CIRCUMSTANCES TO BE ESTABLISHED AT THE INITIAL STAGE
OF THE INVESTIGATION OF ILLEGAL SEIZURE OF VEHICLES
BY CRIMINAL ORGANIZATIONS**

Метою статті є з'ясування необхідного, оптимального обсягу важливих обставин, які підлягають установленню на початковому етапі розслідування незаконних заволодінь транспортними засобами, вчинених організованими групами. Методологічне підґрунтя наукової статті становлять емпіричні та теоретичні методи дослідження. Серед емпіричних методів використано опитування оперативних працівників карного розшуку та слідчих Національної поліції України, аналіз даних відкритої частини Єдиного державного реєстру судових рішень. Серед теоретичних методів застосовано аналіз і синтез, аналогію, порівняння, узагальнення. Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що у статті комплексно, з використанням сучасних методів пізнання й урахуванням практики діяльності Національної поліції України визначено оптимальний обсяг важливих обставин, які підлягають установленню на початковому етапі розслідування незаконних заволодінь транспортними засобами, вчинених організованими групами. Наголошено на тому, що для відновлення обстановки, що була до вчинення злочину, доцільно запросити потерпілого для виявлення та фіксування усіх змін обстановки (переставлені або розкидані інструменти, запчастини, каністри або відсутність якихось предметів). Під час огляду приміщення та прилеглої території необхідно звернути увагу на сліди шин, взуття, паливно-мастильних матеріалів, знарядь та інструментів, залишених на об'єктах злочину (замок, двері); застосування різних технічних пристроїв (свердління, розпилу тиску, віджимання, термічного впливу тощо); папілярних візерунків рук, ґрунту, біологічного походження (кров, волосся, епідерміс тощо), мікрОВОЛОКОН від одягу, рукавичок тощо, особисті предмети заявника, особисті предмети передбачуваного злочинця. Зроблено висновок, що обставини, що підлягають установленню на початковому етапі, впливають на визначення завдань розслідування незаконних заволодінь транспортними засобами, таких як встановлення події, способу та предмета кримінального правопорушення; виявлення і викриття осіб, які його вчинили; визначення характеру та розміру завданої кримінальним правопорушенням шкоди; виявлення та процесуальне закріплення слідів кримінального правопорушення; виявлення причин та умов, які сприяли вчиненню кримінального правопорушення.

Ключові слова: незаконне заволодіння транспортним засобом, обставини, що підлягають установленню, оптимальний обсяг важливих обставин, розслідування.

The purpose of the article is to find out the necessary, optimal number of important circumstances that should be established at the initial stage of the investigation of illegal seizures of vehicles committed by organized groups. The methodological basis of the scientific article is empirical and theoretical research methods. Among the empirical methods used are surveys of criminal investigation officers and investigators of the National Police of Ukraine, analysis of data from the open part of the Unified State Register of Court Decisions. Among the theoretical methods used are analysis and synthesis, analogy, comparison, generalization. The scientific novelty of the obtained results is that the article comprehensively, using modern methods of cognition and taking into account the practice of the National Police of Ukraine identifies the optimal amount of important circumstances to be established at the initial stage of investigation of illegal seizures of vehicles by organized groups. It is emphasized that in order to restore the situation that existed before the crime was committed; it is advisable to invite the victim to identify and record all changes in the situation (rearranged or scattered tools, spare parts, canisters or the absence of any items). When inspecting the premises and the surrounding area, it is necessary to pay attention to the following traces: tires, shoes, fuels and lubricants, tools and instruments left on the objects of burglary (lock, door); use of various technical devices (drilling, pressure spraying, squeezing, thermal exposure, etc.); papillary patterns of hands, soil, biological origin (blood, hair, epidermis, etc.), microfibers from clothing, gloves, etc., personal belongings of the applicant, personal belongings of the alleged offender. It is concluded that the circumstances to be established at the initial stage affect the definition of the tasks of the investigation of illegal seizure of vehicles: the establishment of the event, method and subject of the criminal offense; identification and exposure of the perpetrators; determination of the nature and amount of damage caused by a criminal offense; detection and procedural consolidation of traces of a criminal offense; identifying the causes and conditions that contributed to the commission of a criminal offense.

Key words: *illegal possession of a vehicle, circumstances to be established, optimal number of important circumstances, investigation.*

Вступ. Незаконне заволодіння транспортними засобами як різновид кримінального бізнесу завдяки своїй прибутковості майже не поступається незаконному обігу наркотиків і торгівлі зброєю. Значна частина цих кримінальних правопорушень вчиняється під прикриттям організованих злочинних угруповань, що мають чітку ієрархічну структуру з розподілом ролей, транскордонні зв'язки, високий рівень спеціалізації та матеріально-технічного оснащення [1, с. 5].

Знання важливих обставин, які підлягають встановленню, дає можливість слідчому уникати непотрібних дій, вибирати правильний, найбільш раціональний шлях дослідження, підвищувати ефективність слідства, економити час [2].

Правильне визначення обсягу таких обставин у кожному конкретному кримінальному провадженні забезпечить повноту, цілеспрямованість та об'єктивність дослідження події злочину. Так, навмисне розширення предмета доказування може спричинити невинуватене затягування під час досудового розслідування й судового розгляду кримінального провадження. З іншого боку, недозволене обмеження обов'язково передбачає неповноту й навіть однобічність розслідування кримінального провадження [3; 4].

Низька результативність роботи на цьому важливому напрямі зумовлена насамперед об'єктивними складнощами збирання доказів, адже діяльність організованих груп обумовлена значною організованістю, детальним плануванням та підготовчими діями з розподілом ролей між членами групи, дисципліною у виконанні й високим ступенем прихованості злочинних дій та маскуванню ТЗ, яким незаконно заволоділи.

У зв'язку з цим особливо значущим є з'ясування обставин, що підлягають установленню, та інших даних, які мають значення для досудового розслідування незаконних заволодінь транспортними засобами, учинених організованою групою [5, с. 120].

Стан дослідження. Досліджували питання щодо предмета доказування, а також змісту обставин, що підлягають установленню у кримінальних провадженнях, вітчизняні й зарубіжні вчені в галузі кримінального процесу та криміналістики, зокрема Ю.П. Аленін, В.П. Бахін, Ю.С. Безгинський, Р.С. Белкін, В.І. Галаган, Л.Я. Драпкін, В.С. Зеленецький, В.С. Кузьмичов, В.В. Лисенко, Г.А. Матусовський, В.О. Образцов, О.М. Рудніченко, М.В. Салтевський, М.О. Селіванов, В.В. Тіщенко, С.С. Чернявський, В.Ю. Шепітько.

Отже, з огляду на об'єктивну потребу слідчої практики щодо забезпечення ефективного та якісного розслідування незаконних заволодінь транспортними засобами, учинених організованою групою, доцільно з'ясувати необхідний та оптимальний обсяг важливих обставин, які підлягають установленню на початковому етапі розслідування відповідно до цього кримінального правопорушення.

Вагому роль становлять відомості про об'єктивну обстановку незаконних заволодінь транспортними засобами. Об'єктивна обстановка незаконних заволодінь транспортними засобами характеризує процес вчинення таких злочинів у часі та просторі. Відомо, що злочинці, які незаконно заволодівають транспортними засобами, часто повторюють не тільки один і той самий спосіб вчинення злочину, але й використовують одні й ті ж умови, час і місце. Про це свідчать численні приклади зі слідчої практики. Детальний аналіз обстановки скоєння злочинів дасть змогу оперативним співробітникам поліції правильно вибрати місце й час для організації засідки і затримати зловмисників на місці злочину.

Для реалізації зазначеної мети у статті поставлено такі **завдання**:

- визначити обставини, що підлягають установленню на початковому етапі розслідування незаконних заволодінь транспортними засобами, учинених організованою групою;
- виокремити оптимальну кількість основних обставин для встановлення на початковому етапі розслідування таких кримінальних правопорушень;
- класифікувати обсяг важливих обставин, необхідний для забезпечення ефективного та якісного розслідування незаконних заволодінь транспортними засобами, учинених організованою групою.

Виклад основного матеріалу. Вивчення кримінальних проваджень та Єдиного державного реєстру з 2019 р. по шостий місяць 2021 р. щодо випадків незаконних заволодінь транспортними засобами організованими групами дає змогу дійти висновку, що найбільшу кількість транспортних засобів, якими вони незаконно заволоділи, складають автомобілі, здебільшого на замовлення (щодо автомобіля конкретної марки та моделі). Організовані групи спеціалізуються на заволодінні ТЗ, що мають гарний візуальний та технічний стан, високу вартість та багату комплектацію. Кінцевою метою кримінально-протиправної діяльності таких організованих груп є отримання доходів від збуту транспортних засобів, якими незаконно заволоділи.

Найбільш важливими завданнями початкового етапу є такі:

- 1) орієнтування особи, що проводить розслідування, в усіх обставинах тієї події, яку їй належить розслідувати, з'ясування фактів, які повинні бути досліджені у кримінальному провадженні, отримання вихідних даних задля розгорнутого планування розслідування;
- 2) збирання та фіксація доказів, які упродовж невеликого проміжку часу можуть бути втрачені;
- 3) встановлення злочинців та місцеперебування транспортного засобу, а вже під час наступного етапу розслідування здійснюються збирання, перевірка та оцінювання доказів задля повного встановлення усіх обставин кримінального провадження [6; 7, с. 421].

Швидкі та ефективні першочергові дії дають змогу не тільки полегшити подальшу діяльність підрозділів Національної поліції, в провадженні яких перебуває відповідне кримінальне правопорушення, але й виявити весь масив доказової інформації, яка може бути втрачена у зв'язку з дією негативних факторів [8, с. 254].

На початковому етапі розслідування слідчий у своєму розпорядженні повинен мати такі матеріали, як рапорт про виявлення кримінального правопорушення; зареєстроване повідомлення про початок досудового розслідування; доручення про проведення досудового розслідування; детальні відомості про те, за яких обставин було вчинено кримінальне правопорушення; протокол огляду місця події; протокол допиту свідків, очевидців вчинення злочину [7, с. 427].

Обставини, які підлягають доказуванню в кримінальному провадженні, чітко визначені у статті 91 КПК України та формують загальний предмет доказування на всіх стадіях кримінального процесу ("Criminal Procedure Code of Ukraine"). Обставини, що підлягають установленню, є категорією криміналістичної методики, а перелік цих обставин наповнюється конкретним змістом і залежить від видової (групової) характеристики кримінальних правопорушень, а також конкретної ситуації розслідування. Цей перелік, окрім прямих доказів, охоплює різноманітну криміналістично значущу інформацію (проміжні факти й обставини), що виходить за межі предмета доказування, проте має чітке пошуково-пізнавальне спрямування, визначає напрям розслідування [10, с. 327–328; 11, с. 413].

Ми погоджуємося з думкою авторів про те, що до обставин, що стосуються події кримінального правопорушення, слід зраховувати відомості про час скоєння злочину; відомості про

місце скоєння злочину; відомості про спосіб скоєння злочину; відомості про знаряддя злочину; відомості про сліди злочину [12, с. 143]. Для цього необхідно виявити очевидців-свідків злочину та опитати їх.

Початковий етап розслідування дає змогу детальніше зорієнтуватися в обставинах злочину, накопичити, вивчити фактичні дані про нього, перш за все ті, які можуть із плином часу зникнути. Також на цьому етапі необхідне створення бази для пред'явлення обвинувачення [13, с. 390].

Обставини, що підлягають установленню на початковому етапі, – це криміналістично значуща інформація, що має чітке пошуково-пізнавальне спрямування, визначає напрям розслідування. Не всі обставини рівнозначні за своїм характером і значенням для розслідування, проте всі вони тісно пов'язані між собою, оскільки з'ясування однієї обставини часто дає змогу з'ясувати інші чи інші обставини [14, с. 70].

Для цілеспрямованого розслідування слідчий повинен у кожному кримінальному провадженні уявити собі, що саме необхідно з'ясувати, тобто які саме фактичні обставини розслідуваної події повинні бути встановлені і в яких межах [14].

Для встановлення обставин незаконного заволодіння транспортним засобом доцільно з'ясувати у власника або водія транспортного засобу, яким незаконно заволоділи, відомості не тільки про час вчинення злочину; час останнього паркування транспортного засобу; особу, яка залишила на парковці транспортний засіб (водій, власник або його знайомий чи родичі); особу, яка повідомила потерпілому про зникнення транспортного засобу (ТЗ); вміст багажника; кількість пального; характерні відмінні ознаки ТЗ, декорування салону, незначні дефекти зовнішнього покриття, але й щодо місця зберігання ТЗ (на охоронюваній стоянці або гаражі, приватному огороженому дворі чи надійно замкненому приватному гаражі, який оснащений сигналізацією та електронним чи механічним запірним засобом (ключем), або на неохоронюваній місцевості, зокрема прибудинковій території, біля супермаркетів, кафе, на обочині дороги). Прийоми безпосереднього проникнення до місця знаходження транспортного засобу досить численні, переважно вони визначаються конкретним місцем та умовами зберігання такого ТЗ. Перш ніж незаконно заволодіти транспортним засобом, злочинець переборює перешкоди, щоби проникнути як у гараж, так і в транспортний засіб. Залежно від складності перешкод можна дійти висновку про рівень підготовки зловмисників, а саме їх організованість, кваліфікованість, стійкість злочинної групи. Прийоми проникнення до місця знаходження транспортних засобів обумовлені кількісним складом учасників злочинної групи. Для організованих злочинних груп характерним є застосування способів, що істотно не пошкоджують автомобіль, адже завдана шкода вимагає додаткових витрат для його відновлення. Також необхідно встановити наявність протиугінних систем на транспортному засобі (електронних, механічних або електронно-механічних), в тому числі прихованих, наявність GPS-навігатора для відстеження місцезнаходження, з'ясувати їхні назви та вид тощо. Механізм незаконного заволодіння ТЗ, обладнаного сучасними системами захисту складає відповідний алгоритм послідовних дій відповідно до умов зберігання наміченого ТЗ, члени організованих груп визначають та формують способи вчинення таких кримінальних правопорушень, що включають дії співучасників з подолання різних систем із захисту ТЗ, застосовуючи не тільки механічні знаряддя та засоби, але й складні радіоелектронні пристрої для читування, підсилення, запам'ятовування, відтворення, а також глушіння радіосигналів. Вчинення таких дій залишає матеріальне відображення слідів у навколишньому середовищі, включаючи електронні сліди. Злочинні угруповання характеризуються високоякісною технічною оснащеністю для подолання сучасних систем захисту та чітким розподілом ролей, що свідчить про високий ступінь організації кримінальної діяльності та готування до скоєння злочинів [15, с. 239].

Проникнення на об'єкти, що охороняються, завжди пов'язане з необхідністю виконання низки додаткових прихованих дій із подолання спеціальних огорожень, розблокування охоронної сигналізації, відволікання сторожів, службових собак тощо. Отже, залежно від місця зберігання ТЗ, умов, наявності різноманітних систем захисту як на ТЗ, так і на місці його зберігання можна встановити спосіб, визначити знаряддя та засоби вчинення злочину, що дає можливість прийняти обґрунтоване рішення про спрямування розслідування, висунути версії про мету вчинення злочину та його мотиви.

Для відновлення обстановки, що була до вчинення злочину, доцільно запросити потерпілого для виявлення та фіксування усіх змін обстановки (переставлені або розкидані інструменти, запчастини, каністри або відсутність якихось предметів). Під час огляду приміщення та прилеглої території необхідно звернути увагу на сліди шин, взуття, паливно-мастильних матеріалів,

знарядь та інструментів, залишених на об'єктах злочину (замок, двері); застосування різних технічних пристроїв (свердління, розпилу тиску, віджимання, термічного впливу тощо); папілярних візерунків рук, ґрунту, біологічного походження (кров, волосся, епідерміс тощо), мікрОВОЛОКОН від одягу, рукавичок тощо, особисті предмети заявника, особисті предмети передбачуваного злочинця. Предмети та інструменти, положення яких, зі слів потерпілого, змінено або які були залишені злочинцями, повинні бути зафіксовані і вилучені відповідно до вимог КПК України для подальшого експертного дослідження.

Складність способу вчинення незаконного заволодіння транспортним засобом визначається метою, яку поставили перед собою злочинці. Пошук злочинців за ознаками способів вчинення злочину повністю обґрунтований і достатньо ефективний, оскільки кожному способу притаманні свої особливості. Вони проявляються у матеріальній обстановці місця події, обумовлені професійними якостями і навичками злочинців, характером виконуваних ними дій, властивостями засобів злочину тощо. Механізм скоєння незаконних заволодінь ТЗ із подоланням систем захисту дає можливість говорити про зловмисника (переважно групу злочинців). Вибір відповідного алгоритму послідовних дій, призначених для незаконного заволодіння транспортним засобом, обладнаного сучасними системами захисту, перш за все залежить від підготовленості злочинців.

Отже, до обставин, що підлягають установленню, можна віднести такі.

1) Обставини про подію кримінального правопорушення. До цієї категорії слід зараховувати такі складники:

- відомості про ТЗ як предмет незаконного заволодіння (системи захисту, його характеристика, вміст, індивідуальні ознаки тощо);
- час вчинення злочину, час виявлення власником незаконного заволодіння його ТЗ, час повідомлення про подію;
- місце вчинення (відкрита територія, закрита територія, охоронювана або неохоронювана, обладнана заперіями та протиугінними засобами, не обладнана);
- відомості про спосіб вчинення злочину (спосіб готування, безпосереднього вчинення та його приховання);
- відомості про засоби вчинення кримінального правопорушення;
- відомості про ідеальні та матеріальні сліди відображення щодо готування, вчинення та приховування кримінального правопорушення [16].

2) Відомості про осіб кримінального правопорушення, що включають такі елементи:

- відомості про потерпілого (заявника); отже, слід уточнити, кому саме належить транспортний засіб: заявнику чи іншій особі, встановити право власності, а саме відомості про його особу (паспортні дані, місце роботи та проживання, місцеперебування (місцезнаходження), його абонентський номер, тривалість розпорядження і управління автомобілем, наявність у власника документів на ТЗ (паспорт транспортного засобу, водійське посвідчення, свідоцтво про реєстрацію транспортного засобу, довіреність, договір купівлі-продажу, договір дарування, договір успадкування та інші документи), за можливості одержати відповідні документи або їх копії);
- відомості про осіб, які керували ТЗ за довіреністю (уточнити наявність довіреності на транспортний засіб), та осіб, які керували ТЗ за домовленістю та були обізнані про встановлені на місце зберігання та на сам ТЗ засоби захисту, а також їх можливість відключити систему захисту та подолати перешкоди охорони ТЗ, місця паркування тощо;
- відомості про зловмисників (їх зовнішні ознаки, кількість, напрямок руху (під час детального опитування потерпілого, очевидців злочину, перегляду відеозаписів із наявних камер відеоспостереження на місці події));
- відомості про свідків-очевидців події (власники сусідніх гаражів, двірники, таксисти, мешканці квартир, вікна яких виходять на місце вчинення злочину, чергові охоронюваних стоянок (сторожі), паркінгів, власники транспортних засобів, які паркуються поблизу, інші особи, яким відома будь-яка інформація про обставини події) [16, с. 139].

3) Дані про умисел, мотив та мету кримінального правопорушення (задля подальшого продажу; розукмплектування на запчастини для подальшої реалізації; оплатного повернення власнику; на замовлення під час пошкодження ТЗ або в результаті інтенсивної експлуатації задля отримання «двійника» або «трійника» для власного користування на одні й ті ж документи).

4) Обставини, що впливають на ступінь тяжкості вчинення злочину (тяжкі наслідки, завдані злочинцем (незаконне заволодіння ТЗ під час розбійного нападу або ДТП, переганяючи автомобіль із місця події); вчинення злочину з використанням умов воєнного або надзвичайного стану, інших надзвичайних подій).

Наукова новизна. Дослідження виконано для запобігання надмірного, невиправданого затягування досудового розслідування кримінального провадження або обмеженої наповнюваності його обставинами, що підлягають установленню, неповноти й однобічності. Задля забезпечення ефективного та якісного розслідування незаконних заволодінь транспортними засобами, учинених організованою групою, з'ясовано необхідний, оптимальний, обсяг важливих обставин, які підлягають встановленню на початковому етапі розслідування відповідно до цього кримінального правопорушення.

Висновки. Визначення обставин, що підлягають установленню на початковому етапі розслідування незаконних заволодінь транспортними засобами, учинених організованою групою, дає змогу більш цілеспрямовано та з меншими витратами зусиль та часу визначити коло інформації, яку необхідно встановити, вивчити необхідні матеріали, оцінивши їх достатність, задля визначення напрямів подальшого розслідування та здійснення процесуальних дій на окремих етапах кримінального провадження.

Отже, визначення таких обставин надає розслідуванню злочинів цілеспрямованості, вказує на кінцеві цілі розслідування, правильну кримінально-правову кваліфікацію, визначення ознак, що пом'якшують і обтяжують кримінальну відповідальність або виключають її, що дає змогу забезпечити реалізацію завдання повного, всебічного та об'єктивного дослідження обставин вчинення кримінальних правопорушень [17, с. 12].

Заходи на місці події щодо встановлення обставин на початковому етапі розслідування незаконних заволодінь транспортними засобами дають змогу встановити напрямок руху транспорту, яким незаконно заволоділи, виявити очевидців та осіб, які можуть бути свідками злочину, відшукати предмети, які можуть бути речовими доказами, визначити «слідові картини» злочину, висунути правильні оперативно-розшукові та слідчі версії, вчасно провести необхідні ОРЗ, а часом і розкрити злочин гарячим слідом.

Список використаних джерел:

1. Ценов Д.М., Небитов А.А., Горбач Р.С. Брисковська О.М. Особливості незаконного заволодіння автомобілями таємним способом та шляхи протидії підрозділами кримінальної поліції». *Бюлетень з обміну досвідом роботи : науково-практичний журнал МВС України*. 2019. № 219. 61 с.
2. Мацішин В.С. Особливості розслідування фальшивомонетництва : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 ; Національна академія внутрішніх справ України. Київ, 2002. 298 с.
3. Коваленко Є.Г. Теорія доказів у кримінальному процесі України : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2006. 631 с.
4. Чучко С.С. Оцінка первинної інформації та коло обставин, що підлягають установленню в ході розслідування шахрайств під час купівлі-продажу товарів через мережу Інтернет: окремі аспекти. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2020. № 3 С. 304–309. DOI: 10.31733/2078-3566-2020-3-304-309.
5. Безгинський Ю.С. Обставини, що підлягають встановленню під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з порушенням правил безпеки на підприємствах вугільної промисловості *Європейські перспективи*. 2021. № 1. С. 120–126. DOI: 10.32782/EP.2021.19.
6. Белкин Р.С. Очерки криминалистической тактики : учебное пособие. Волгоград : ВСШ МВД РФ, 1993. 200 с.
7. Рудніченко О.М. Обставини, що підлягають встановленню у кримінальному провадженні щодо незаконного позбавлення волі або викрадення людини. *Юридична наука*. 2020. № 2 (104). С. 420–429.
8. Кононенко Н.І. Особливості проведення слідчих (розшукових) дій на початковому етапі розслідування незаконного заволодіння транспортним засобом. *Підприємство господарство і право*. 2020 № 11. С. 254–259. DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.11.43>.
9. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
10. Чернявський С.С. Теоретичні та практичні основи методики розслідування фінансового шахрайства : дис. ... докт. юрид. наук : спе. 12.00.09. Київ, 2010. 610 с.
11. Пиняга Р.О. Обставини, що підлягають доказуванню на початковому етапі розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із зайняттям гральним бізнесом. *Юридична наука*. 2020. № 2 (104). С. 411–419. DOI: 10.32844/2222-5374-2020-104-2.46.
12. Вигівський І.В. Обставини, що підлягають з'ясуванню під час розслідування захоплення заручників. *Knowledge, Education, Law, Management*. 2020. № 3 (31). Vol. 1. С. 141–146.

13. Криміналістика / под ред. Н.П. Яблокова, В.Я. Колдина. Москва : изд-во МГУ, 1990. 464 с.
14. Колмаков В.П. Расследование убийств : лекции для студентов ВЮЗИ / под ред. Н.В. Терзиева. Москва, 1958. 76 с.
15. Христов О.Л., Денисенко С.М. Особливості встановлення механізму вчинення незаконних заволодінь автомобілями, обладнаними системами захисту. *Правові та організаційні засади забезпечення державою правоохоронної функції* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (ДДУВС, 30 жовтня 2018 р.) Дніпро : Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2018. С. 238–241.
16. Бондар В.С., Бочковий О.В., Дудоров О.О., Кривонос М.В., Скляніченко Д.В. та ін. Протидія незаконному заволодінню транспортними засобами підрозділами Національної поліції України : практичний poradnik з елементами інтерактивних технологій. Северодонецьк : РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2020. 311 с.
17. Кириленко Н.Ю. Методика розслідування шахрайства у сфері побутових відносин : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.09. Одеса, 2013. 20 с.

УДК 343.985:351.74

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2021.5.2.25>

ВАЦЮК В.О.

**ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ОГЛЯДУ
У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ЩОДО НЕЗАКОННОГО ОБІГУ
ОТРУЙНИХ ЧИ СИЛЬНОДІЮЧИХ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ**

**PECULIARITIES OF CONDUCTING AN INSPECTION OF CRIMINAL CASES
OF ILLEGAL ABUSE OF HIGHLY TOXIC DRUGS**

Актуальність статті полягає в тому, що суспільна небезпека незаконного обігу отруйних та сильнодіючих лікарських засобів полягає у спричиненні психологічної залежності, важких отруєнь та смерті. Окрім цього, масштаби незаконного збуту деяких сильнодіючих лікарських засобів, що вживаються особами замість наркотиків як спосіб заміни останніх, викликають серйозні занепокоєння щодо збереження генетичного здоров'я нації. У статті узагальнено організацію і тактику проведення оглядів (місця події, речей, документів, у тому числі електронних) під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним обігом отруйних та сильнодіючих лікарських засобів. Доведено, що огляд місця події доцільно поділити на три етапи, такі як підготовчий, робочий, заключний. Підготовчий (підготовка до огляду) етап складається з двох стадій, таких як підготовка до виїзду на місце події; підготовка на місці події. Робочий етап окреслює проведення загального та детального огляду. На заключному етапі слідчий складає протокол огляду місця події, необхідні плани, схеми, креслення, упакує об'єкти, вилучені з місця події, в тому числі вживає заходів щодо збереження об'єктів, які мають доказове значення та які неможливо вилучити з місця події, а також вживає заходів щодо заяв, які надійшли від учасників огляду та інших осіб під час його проведення. Наголошено на тому, що залучення спеціалістів (у контексті пошуку та фіксації джерел інформації про кримінальну подію) – це не лише доцільна форма застосування спеціальних знань і технічних засобів, але й гарантія якісного розслідування. Під час огляду журналу обліку отруйних та сильнодіючих лікарських засобів, що підлягають предметно-кількісному обліку в установах охорони здоров'я, необхідно звернути увагу на відповідність його оформлення нормативним вимогам. Журнал повинен

© ВАЦЮК В.О. – здобувач (Навчально-науковий інститут права імені князя Володимира Великого Міжрегіональної Академії управління персоналом)